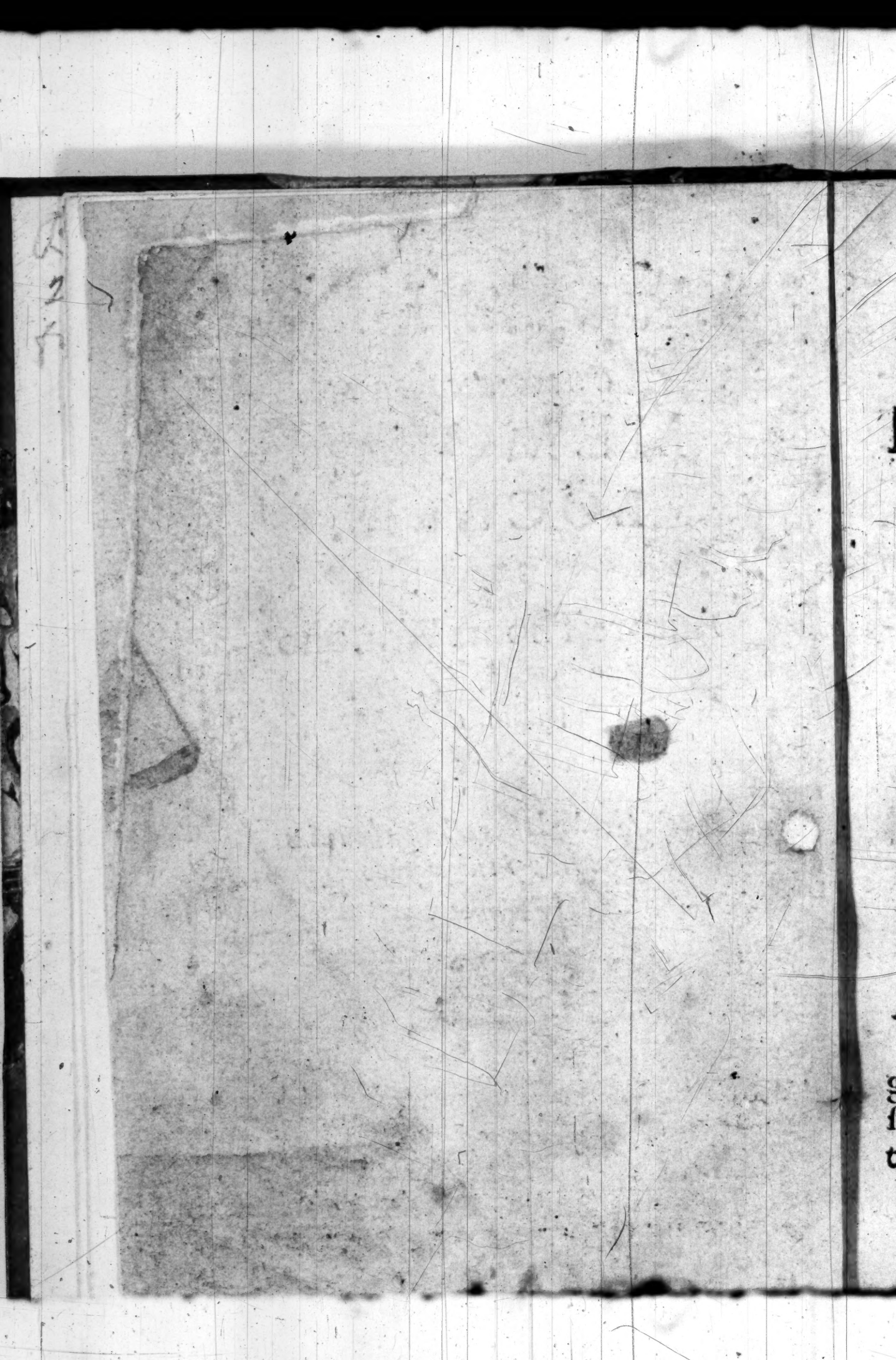

COMPENDIUM
MEMORIAE
LOCALIS.

Autore Thoma Watsono
Londinensi, I. V.
Studio.

*In officio colendo sita est vitæ honestas
omnis, & in negligendo
turpitude.*

HENRICO NO- ELLO VIRO VE-

rè nobili, multisq; nomini-
bus laudatissimo,
Salutem.

Eternus ille omni-
um opifex, (Ge-
nerosissime) qui est
sūma & sola Bo-
nitas, tantis te tum
animi, tum corpo-
ris dotibus ab ipsa
ætatula ornauit &
instruxit, vt inte-
gerrimi viri amicitiam tuam, tanquàm the-
saurum, aucupari; improbuli virtutum
tuarum lumen, vt noctuæ lucem, fugere;
Aij. inuidi

Epistola

inuidi demum ipsi amplissimas tuas laudes, ut sui hostes Herculem, decantare soleant. Siquidem cum te esse iam diu omnes perspexerunt, quem ad omne praeclarum facinus excogitandum, moliendum, & perficiendum, natura peperit, voluntas exercuit, fortuna seruauit: quem & elapsi temporis gloriam, & praesentis ornamentum, & futuri spe esse auream, optimam, & ferè unicam opinentur: quem denique bonis literis tinctum, honestis moribus imbutum, & Heroicis virtutibus affluentem, nullo non tempore verè felicem esse dijudicent. Quocirca nemini mirum videri debet, me, qui plusculum iam dierum munificentiae tuae largitionem, & facilitatis suauitatem affatim expertus sum, tuis vlnis Memoriam hanc Localem supponere, tuoq; nomini inscribere: quod etiam ut libentius facerem, iam pridem noster me monuit Amintas, quem (ut Alexander Homerum) benignissimo semper amplexu fouere, & vnà tecum gerere, atq;
adeo

dedicatoria,

adeò in delicijs numerare dignatus es. Sed vide, obsecro, inter hanc & illum quantū sit discriminis. Ille ardentissimo affectu inflammatus, obscuriores locos tristis & demissus incolebat: Hæc vnà cum ipsa Ratione in altissimo se domicilio collocauit; Ille in cantilenis ambagibus utebatur: Hæc in præceptis suis vtilitatem ipsa luce clariorem ostendit; Ille amatorijs laudibus intentus, nimis humilia cogitabat: Hæc regulis, tanquā scalis & gradibus, in coelum euehitur; Ille ruri natus & enutritus, rusticæ puellæ, & rudium colonū consortio delectabatur: Hæc diuina stirpe procreata, ipsi se Ioui commiscuit, vt Musas pareret; Ille ante diem vitam exuens, impotentis animi dedit argumentum: Hæc naturæ infirmitatem refartiens, animis, & existimationi nostræ vitā tribuit sempiternam. O delirum igitur Amintam, summæ leuitatis & futilitatis plenissimum, atq; meritò in vltimas iam terras deportandum: O dulcissimam verò Memoriam, quâ nulla nobis

Epistola

2

la nobis facultas maiori in precio esse debet, quâ nulla utilior esse potest, quâ nulla ad omnes omnium fortunas magis accommodata sit. Hæc est inuentionis custos, futurorum prouidentia, & omnium rerum thesaurus; Hanc ita familiarem tibi fecerat Hortensius, ut quæ secum cominentatus esset, ea sine scripto verbis eisdem redderet; Huic ita sedulo Pythagorei studebant, ut quid quoque die dixissent, audiissent, egissent, commemorarent velperi. An verò quisquam tam stupidus & iniquus est, ut illam non suspiciat, non amet, non colat, non veneretur, cuius si pulchritudinem respiciat, venustissima est; si dignitatem, preciosissima; si vires, validissima; si vsum, necessaria; si ortum denique, & profapiam,

Coclesti semine creta?

Si quis est eiusmodi apud nos, is mea quidem sententia dignus videtur, qui vel aureo (quod aiunt) sandalio feriat, vel in Cymmerijs (quod aiunt) tenebris habitare debeat.

dedicatoria.

debeat. Tu verò, Clarissime Noëlle, pro singulari tua, qua in me beneuolentia affectus es, et pro eo, quo in omnes candore vteris, Localem hanc Memoriam nostrā, si non Amintæ consociam, tuo tamen aspectui & studio familiarem esse finito, gratiæq; causa a maleuolorum morsibus & aculeis ipsam vindicato. Siquidē valdē vereor, ne, si nugæ meæ vel cum mysticis & doctissimis Nolani Sigillis, vel cū artificiosa Dicsoni Vmbra conferatur, maiorem auctori infamiā, quam lectori utilitatē adferant. Quod si tamen acciderit, mihi ad eos non parux aut amicitia, aut estimationis homines recurrendum est, qui me, vt in lucem ista exponerem, vehementi rogatu impulerunt. Fateor equidem, et magis obsoletis, & rudioribus me verbis istic vsum esse, quā aut aures Atticæ patiantur, aut ipse fortassis velim admittere, nisi rem totam lucidē & explicatē exarandam putarem: quin etiam & omis-
sisse me quamplurima, quæ memoriæ

Epistola

virtutem redderent manifestam. Nihil enim vltra a Simonide Chio hic mutuum accepimus, quàm quod oratori aliquo modo conducere videbatur. Vale Generosissime, et in clientêlis tuis me semper numerato.

Amplitudinis Tuae studiosissimus
Thomas Watsonus.

De Memoria locali.

Cap. I.

AUTORIS PROLOGO-
menon, et Methodus.

Ogitanti mihi sa-
penumerò, quanta
rerù inscitia mor-
talibus iam diu per
incuriam obrepsis-
set, tandem vetus
illa artificiosa me-
morie disciplina in
mentem vênit: De qua tametsi intelligerem
plerosque eam opinionem imbibisse, vt eius
tractationem leuem esse ac nugatoriam existi-
marent, neque horum magnoperè fructuosam
esse reipub. industriam, qui in illius faculta-
tis exercitatione plurimum valerent: ego ta-
men partim tam antiquæ & reconditæ virtu-
tis studio adductus, partim verò doctissimo-
rum

De Memoria

rum hominum ea de re commendatione plus
quàm vulgari pertractus, enixissimè, vt ip-
sam inuestigare et assequer, omnes ani-
mi nervos intendebar. Sed in multa hominum
frequentia, quibuscum versabar, quique bo-
nis literis dediti et imbuti fuerunt, vix v-
num inuèni et alterum, a quibus in excolen-
da memoria, et virtute eius excitanda possem
adiuari. Quòd si tandem verò vel ex alio-
rum adminiculis et consilio, vel ex laboris
mei assiduitate quicquam in tanto studio pro-
fecerim, mihi ex officio esse videtur, ipsum
ad reip. totius utilitatem conuvertere, et impri-
mis ad eos deriuare, quibus maximarum re-
rum cura delegata est. Siquidem nemo tam si-
biipsi, aut amicis et parentibus officium de-
bet, quàm communi omnium nutriti, optima-
que parenti patriæ. Huic igitur vt aliquid
muneris præstare, et acceptatior esse queam,
Localis Memoria τὰ πρῶτα ferè quidē om-
nia in capita quedam collecta, et per certam
seriem distincta, palam facere decreui. Nec e-
nim a tam laudabili conatu me hoc impediet,
quòd

locali.

quòd mihi conscius sim tenuis meæ in tali causa scribendi facultatis. Malo etenim in rem aliquorum exarare rudia & indolata nonnulla, quàm omnino nulla. Itaque (ne ulterius a re ipsa distrahar) ut bonæ fidei architecti in construendis ædificijs, cùm aliorum iudicio, a quibus illorum ars requiritur satisfacere student, formam totius ædificij primùm describunt, tum verò postea ipsum opus & fabricam aggrediuntur: Ita primùm futuræ methodus rationem summatim exponam, deinde verò singulas eius partes debito quodam ordine pertractabo. Methodus ergo talis esto. Primò, de natura memoriæ: secundò, de industria commemorandi: tertio, de eiusdem artis utilitate: postremò verò, de eius acquisitione dicendum erit.

B. 2.

CAP. 2.

De Memoria

Cap. 2.

DE MEMORIA, ET Reminiscencia.

*Inter illas animi
virtutes, quas vul-
gò retētinas appel-
lare solemus, Me-
moria et Reminis-
centia meritò con-
numerantur.*

*Sed vtriusque in-
ter se differentiam haud mediocrem facile est
cuique perspicere, qui easdem ad aliud habita
seorsim comparatione, referre velit. Memori-
am igitur libro cuidam in se multa cōplecten-
ti, quæ non inspiciuntur: Reminiscenciam ve-
rò, siue Recordationem, eiusdem codicis lecti-
oni comparemus. Organum enim virtutis me-
moratiuæ hoc a natura sibi tributum habet,
vt per imagines aliquid solummodò continere
possit, non vt ipsas, vel secundum eas dijudicet:*

sicut

locali.

sicut neque tabula de picturis in se delineatis censere aut cogitare potest. Atque eadem prorsus ratione fit, ut quispiam Geometriæ peritus, etiamsi arctissimo somno constrictus ab omni actione quiescere videatur, nihilominus tamē rectē dicatur Geometriæ habere memoriam. Nam si verē loqui velimus, neque per somnum quenquam, neque per ebrietatem, neque per aliam huiusmodi mentis occupationem, scientiam aliquam obliuioni dedisse dicendum est. Memoriae itaque contraria est obliuio, propriè sumpta. Sin autem reminiscentiæ virtutē consideremus, longē alia res est. Non etenim somno tantum, vel ebrietate, recordationis potestas obtunditur, sed etiam alia ferē quacunque mentis molestia & perturbatione. Veruntamen & affirmare ausim, Memoriam & Reminiscentiam natura idem esse, ac planē inter se conuenire. Quod perindē est, ac si contenderem, acutissimi viri memoriam libri alicuius similem esse, in quo scripta quamplurima delineantur: Reminiscentiam verō illius viri cum libri eiusdem reuolutione compararem

De Memoria

rem. Vnde & hoc etiam satis constanter asserere nemo dubitet, memoriam habitui quodammodo proportionalem esse: actui verò reminiscentiam. Sed in sequenti huius operis decursu animaduertendum est, memoriam semper accipi pro quodam coniuncto ex utraque virtute. Ars etenim et retinendi, et retenta, cum volueris, explicandi, aperietur.

Cap. 3.

DE MEMORIA naturali.

Nec igitur Memoria duplex est, naturalis, & artificiosa. Naturalis (secundum Ciceronem) est ea, quæ animis nostris insita est, et simul cum cogitatione nata. Quin & ipsam nos alijs verbis, quandoquidem

locali.

2

quidē ita res exigit, hic describemus, hoc modo:
Memoria naturalis est, quæ constat ex veris,
fortuitis, aut mutuatis imaginibus. Cuius de-
scriptionis sensum nè quis aut ignorationis
vmbra cœcutiens, aut nodum (quod aiunt) in
sirpo quærens, malè fortè interpretetur, ope-
ræpretium fore duco, rem totam omnibus inte-
gumentis euolutam & perspicuam reddere.

De veris ergo imaginibus memini, propter
ea memorabilia, quæ prius aut visa sunt,
aut alio sensu exteriori percepta. Quid enim
in Philosophorum spacijs peruulgatius & an-
tiquius est illo axiomatico, quo innuitur, Ni-
hil in intellectum ingredi, quod prius nō
fuerit sub sensu? Quod tandem quousque
verum sit, et qua conditione, alij viderint.

Porro, ex fortuitis imaginibus memori-
am constare dixi, propter ea, quæ visu non
comprehendimus; vt si me memorem dare ve-
lim Hectoris interfecti ab Achille: hoc ete-
nim retineo ex Poëtarum & Historicorum
lectione, per imagines a me confictas, quæ e-
tiā fortassis sunt veræ Hectoris atque Achil-
lis

De Memoria

lis imagines: quin etiam fortassis & falsæ sunt. Quod imprimis vel ex eo satis constare potest, quòd similis ferè cuique ratio esse solet inueniendæ & confingendæ sibi rei alicuius imaginis, quæ est Pictoribus in picturis delineandis. Quotquot enim illi numero fuerint Pictores, qui Achillem & Hectorem singulo certamine congressos coloribus ad viuum depingere velint, totidem variæ (proculdubio) ac multum inter se dissimiles fient Picturæ. Plerumque etiam accidere videmus, vt quod ab vno eodemque artifice diuersis temporibus depingitur, alia atque alia forma describatur. Idipsum nobis vsu venit in confingendis rerum imaginibus, quas nunquam vidimus. Quot enim capita, tot sensus: quot homines, tot sententiæ. Quin etiam & illud fortuitum est, si quis propriam & genuinam Achillis aut Hectoris imaginem animo & cogitatione complexus fuerit. Itaque haud immerito (vt mihi quidem videtur) huiusmodi imagines fortuitas appellauimus.

Tum denique de mutuatis imaginibus
verba

locali.

verba feci, propter ea, quæ veris carent imaginibus, ut substantiæ separatae a materia: et propter alia quamplurima, quæ corporum sunt expertia. Si quid enim huiusmodi cogitatione atque intellectu assequimur, imagines aliunde mutuamus: vnde est illud antiquum Philosophi, Oportere vnumquemque intelligentem fantasmata speculari propter imagines. Atque illæ quidē in alijs atq; alijs hominibus diuersæ sūt. Tale huius assertionis exemplū esto: Ego pro diuinitatis imagine infinitū quendam splendore capio, alius autem ipsā alia figurat imagine, et vterque tamē falsas umbras arripimus: nam vera diuinitatis imago penitus ignoratur. Itaque satis iam ex his constare arbitror, Memoriam naturalē ijs, quas memini, imaginibus inniti atque consistere; sine loci alicuius subiectione, in quo verē non sunt, aut alio quouis adminiculo, per inuentionem et industriam comparato. Quia verò (teste Plinio) non aliud est tam fragile in homine, morborum et casus iniurias atque etiam metus sentiens, quàm naturalis hæc me-

C.

mor i.

De Memoria

morta. Debemus itaque naturæ infirmitatem
artis subsidio stabilire et corroborare. Quid
etiam artis magis propriū est, quàm naturam
imitari et adiuuare? Ad artem igitur acce-
damus.

Cap. 4.

DE ARTIFICIOSA Memoria.

Artificiosa Memoria
(iuxta Ciceronem)
est ea, quam confir-
mat inductio que-
dam, et ratio præ-
ceptionis. Cuius de-
scriptionis interio-
rē sensum si expli-
catiùs aperiāmus, dicendum est, Artificiosam
memoriam

locali.

memoriam constare ex quibuscunque imaginibus, veris, fortuitis, aut mutatis, aliquo per inuentionis solertiâ adminiculo adiuncto, siue id per locos fuerit confectum, siue per concatenationem, siue per aliquam rem eiusmodi, cum qua non connectitur res memoranda a parte rei. Sed horum singula oportunè suo loco discutientur. Interim hic ostendere necesse est, Artificiosam Memoriam ex locis et imaginibus constare. Quod si rectè percipiatur què intellegendū sit, difficillimus ad huius artis gazilophium introitus recluditur. Nè itaque ignotum per ignotius referre videar, rem totam exemplis demonstrabo; et a facilioribus initiū capietur. Esto igitur, amicorum quempiam mihi has quinque res dare memoria retinendas, videlicet, Lapidem, Arborem, Piscem, Auem, Equum; Antè omnia cogitandum est de aliquo spacio mihi pernotissimo, (nisi in conspectu potius habere queam) in quo sint quinque loci inter se differentes secundum formam: corpus etenim esse sine loco non potest. Ego itaque parietē aliquem spaci-

De Memoria

osum eligo mihi cognitum, et habentem quinque magnas partes inter se dissimiles. Tum fortè video esse in prima parte parietis Ostiū, in secunda Fenestram, in tertia Armarium, in quarta vncum ferreum, in quinta Rimosam et profundam aliquā fissuram: Atque ea de causa hæc mihi signa ad rem nostrā accommodatiora videntur, quòd modicis abinuicem interuallis distinguantur. Tum demum, istis ita prælibatis, et accuratè prouisis, memoriæ fundamentum ponam, hoc modo: Primò, Lapidis imaginem, quam mente concipio, in prima sede collocabo, videlicet, in Ostio parietis, imaginando forsàn, quòd lapis vnus totum hoc Ostium implendo obstruat. Simili tum ratione Arborem in Fenestra ponam, per virtutem imaginatiuam mecum animo reputās, quòd radix Arboris ab alia parte parietis ita excreuerit, vt ramos eius per Fenestram versus nos protensos aspiciamus. Tertiò, per similem animi fictionem Armario, quod tertium est, Piscem includam, ipsumquē ibi latitantem in capite galeam gerere imaginabor. Porro

locali.

rò, Auem ad Vncum ferreum satis commo-
dè applicabo, si putauero tanti eam esse vigoris
in rostro, vt eius impulsu Vncum ferreum
ex omni parte conterat & imminuat. Equum
denique in quinto loco defigam, scilicet in Fis-
sura: siquidem ex imaginationis virtute apud
me dicam, Equi caudam adeò illi Fissuræ te-
naciter infixam esse, vt omni conatu se nequeat
absoluere & expedire. Hoc itaque, aut simili
modo imaginibus harum rerum in dictis quin-
que locis per fantasiam dispositis, nihil ferè
impedimento esse potest, quo minùs ei, qui locos
talium pernouit, vbi cogitationem suam per
eosdem locos porrexerit, res eadem occurrant
per ordinem quo sunt locatæ. Sin quis me per-
contetur, quid causæ habuerim, de prædictis
rebus singulis aut magnum, aut nouum, aut
mirabile, aut ridiculosum aliquod imaginari,
vtpote, vnum lapidem totum ostium obstruere,
Ramos arboris per fenestram trāsire, Piscem
galea insigniri, Auem rostro ferrum comminu-
ere, Equum deniquè prima cauda detentum esse;
ipsum oportunè certiores in sequentibus red-
dam,

De Memoria

dam, ubi quales imagines esse debeant describetur. Illud verò, quod de quinque locis commemoravi, et de eorum usu, pari quoque ratione de pluribus intelligendum est. Et rectè quidem Cicero huiusmodi locos cum cera, simulacra cum literis comparavit. Quemadmodum enim tabula cerata primo capite rasa et plana est, ad quālibet impressionem recipiendā æquè parata, tūm verò quicquid retinendum sit, in ea per characteres distribuitur, atquē iterum tandem, ubi eius rei memoria delenda sit, per nos facile expungitur: Ita primū sedes sine imaginibus, et vacuæ sumendæ sunt; tum verò quaecunque libuerit in iisdem locis collocare, per suas imagines ex imaginationis opera depingimus, et eousque retinemus, dum earum rerum memoria relaxanda esse videatur. Nā si aliquando a simulacris animos auertimus, nulla ferè opera, breuique tēporis decursu facile extinguuntur. Atquē ita tandem accidit, ut iisdem locis iam iterum vacuis aliarum rerum imagines insinuare possimus.

locali.

Cap. 5.

DE DUPLICI LOCO-
rum genere.

X ijs, quæ iam dicta
sunt, Memoriae pri-
ma lineamenta satis
posuisse fortè videar
nonnullis, qui nubē
pro Iunone amplectē-
tur, vt olim ille, cu-
ius

versantur celeri noxia membra rota,
vel qui vmbra pro carne captabunt, vt Aëso-
pi caniculus: vtile tamen, immò necessarium est
naturas ac differentias locorum et imaginum
multò pluribus verbis explicare. Agam ita-
què primò de Sedibus; deindè verò de Simula-
chris.

Sunt ergò duo genera locorum, quos possu-
mus nobis constituere. Nam aut veri sunt,
aut

De Memoria

aut ficti. Veros autem locos nominamus, qui extra cogitationem nostram habent existentiam, siue per artem fabricati sunt, vt ædificia, et singulæ eorundem partes; siue sunt naturales, vt rupes, montes, valles, prata, flumina, syluæ, aliæque id genus infinita, et eorum partes. Ficti loci sunt, qui in sola nostra cogitatione consistunt. Vtriusque autem generis locorum vsus æquè pater. Quales itaque sedes illæ sint, et quotæ, quæ plerisque vsitatæ esse solent, paucis enarrabo, quantumque potuero, conabor dilucidis exemplis Lectorem erudire.

Quidam itaque singulas notissimi alicuius ædificij stationes, aut domus vnius, pluriumue cubicularia sibi eoque pro sedibus et subiectis eligunt, dum centenarium numerum, aut maiorem fortasse compleuerint. Deinde, in qualibet statione, siue camera notant aliquod signum perpetuò inherens, quod ab illis omnibus diuersum est, quæ in cæteris locis collocantur; Exempli gratia: In vna camera semper est Gladius, in alia Lectus, in alia Computatoriũ, in alia Balneum, et similis ratio discrepantiæ in reliquis.

locali.

reliquis. Huiusmodi sanè locorum electio ad artem Memoriae plurimum conducit. Si quæ res enim memoriae commendanda sit, illius Imago virtute fantastica ad signum cuiuslibet loci facile componitur. Siquidem imaginatiuè cogitandum est, quòd res agat aliquid in illud signum, aut quòd signum agat in ipsam, aut quòd res utatur signo tanquam instrumèto ad aliquid moliendū; aut aliam quamuis habeat talem referentiam et habitudinem.

Sunt et alij nonnulli, qui simili consideratione subiecta sibi deligunt: sed in qualibet statione siue camera imaginantur quinque locos inter se differètes per huiusmodi signa, quæ ipsorum singulis inseruntur. Isti igitur homines ubi viginti cameras sibi nacti fuerint, ipsis affatim de centenario locorum numero prouisum est. Quamobrem iste modus ut valdè utilis est, ita quoquè et facilior primo. Quis enim tam hebes est, ut minimè videat, viginti sedes faciliùs et expeditiùs acquiri, quàm centum?

Alij sibi fabricant locos fictos; in quorum

D,

numero

De Memoria

numero ipse sum. Undè licèt quodāmodo vtar
primo modo lococum, atquè etiā secundo, ta-
men ad mediocrem numerum id ego facere so-
leo. Quem si transilire aliquandò opus est, a-
lias mihi sedes confictas habeo. Earum for-
mam, situmquè facile est conijcere ex his Ver-
siculis.

Fūdatus primū quadruplex quadrāgulus esto,

Se intersecantibus rectos ad angulos

Bīnis fluminibus iustè quater enumeratis:

Formare poteris triginta et duos locos.

Conueniens etenim sedes erit area quæque;

Sed inseratur in quouis triangulo,

Quæ vel mechanicū, vel tale operetur, imago:

Numerusquè iunctus, quotus sit locus, notet,

Ut sapias quoto res quæque stet ordine. Porro

Imaginandum est, quadratam quòd area

Quæque habeat formā, murū quoq; trilaterale,

Solariumquè superius, et ostium,

Parteqùè bis bīnas ex anteriore fenestras.

Et cogitandum est, proximos abinuicem

Quosque locos æquis disiunctos esse plateis,

Quarum vnaquæque sedis habeat ambitū.

Atquè

locali.

Atq; ista quidem fictarum sedium prouisio, et acquisitio, tametsi ab initio difficilis est, ubi tamen altiores in animo radices egerint, nobisq; familiares et confirmatae fuerint, nemo longè utilissimas esse dubitauerit. Nam peculiare in se commodum continent; partim quòd per eas artes, quæ in ipsis exercentur, inter se multum habeant discriminis et varietatis; partim verò quòd nequè nimio lucis splendore præfulgeant, nequè nimia tenebrarum obnubilatione obscurantur. Quales enim volumus, tales ipsas effingimus. Ad rem etiam facere videtur, si, in talibus subiectis ad amussim delineandis, egregij alicuius pictoris operam et artem requiramus. Possem et alios modos eligendarum sedium hìc referre ab his omnibus, quos hactenus enumeravi. Nam et per solos numeros ordine quodam alphabetico in decurias dispositos memoria quandoquè excitari potest: quin et per huiusmodi tabulas, quales a Trithemio alicubi describuntur. Istic autem localis memoriae principia tantum ex antiquis tenebris in lucem restituere nostri est instituti. Tandem

De Memoria

itur de locorum legibus aliquid adiiciendum
f.

Cap. 6.

DE LEGIBVS Locorum.

Iuè igitur Locis
veris, seu fictis v-
ti velimus, non sūt
temerè & incon-
sideratè sumendi.

Namquē et nu-
meri, et qualita-
tis, et quantitatis,
et distantie, et ordinis certa quaedam ratio ha-
benda, et moderatio adhibenda est.

I Qui igitur per hanc artem multarum re-
rum memoriam retinere contenderint, pluri-
um locorum culturam obseruant.

2. Mediocre

locali.

- 2 *Mediocre[m] quoque[m] quantitatem et magnitudinem adhibento. Nam si præter modum ampli fuerint, nimis immensitatis imagines reddunt: Sin verò nimis angusti & stricti, eas omnino non capient.*
- 3 *Neque perlucidi nimis, neque obscuri sunt: nè tenebris imagines obæcentur, vel nimio splendore præfulgeant.*
- 4 *Ab hominum frequentia longè remouentor. Nam occurrentium multitudine sæpè impeditur Memoria.*
- 5 *Interualla mediocria sunt. Quemadmodum enim visus ea, quæ sub aspectum veniunt, laboriosa quadam progressionem de propinquo visibili in remotius dijudicare solet. Ita virtus intellectiua, et fantasie potentia motum huiusmodi discursuum habet, per quem ab vna cogitatione in aliam progreditur. Itaque pro locorum interuallis facilius esse solet, aut tardior.*
- 6 *Sed & nimia propinquitate non coniunguntor. nam si sedes sibiinuicem vicinæ fuerint, simulachra in ipsis locanda facile cõalescent.*

De Memoria

lescent.

7 Ordo inuiolabilis per numerum confirmatus esto. Nam ubi de numero cuiusque loci constituerit, facile erit, quæ retinenda acceperis, Vel a primo, vel a medio, vel a fine versus principium retrogradiendo repetere. Ut promptius autem intelligatur quotus quisque sit locus, nonnullis placet, ut per quinariorum distinguantur. Quam præceptionem illi ferè sequuntur, qui utuntur secundo modo capiendi locos veros paulò superius a me descriptos.

8 Porro sedes frequenter vacuæ per cogitationem transcurrunt. Sunt enim huius ædificij fundamentum: quod si defecerit, tota fabrica corruet & prolabetur.

9 Quin & immunes ab omni cultura subinde remanent. Nam veteres alioquin imagines cum recentioribus confundentur.

locali.

Cap. 7.

DE IMAGINIBVS.

um locorum dele-
ctum & leges iam
satis explicauerim,
proximè de imagi-
nibus est dicendum.
Sunt ergò imagines
notæ quædam & si-
militudines eorum,
quæ memoriæ man-
dare volumus. Duo autem sunt, quæ sub me-
moriæ custodiam veniunt : res & verba. Re-
rum aliæ sunt simplices, vt homo, equus, ar-
bor, ignis, et similia : aliæ verò compositæ, vt
Enunciatio, narratio, historia, argumenta-
tio, & id genus alia. Sed et res simplices diui-
sionem patiuntur. Quædam etenim corporeæ
sunt, vt homo, equus, arbor, ignis, aër, aqua,
terra, lapis, & alia eiusmodi : quædam au-
tem

De Memoria

tem Incorporea, vt Scientia, Virtus, Iustitia, anima, seruitus, libertas, & alia ferè infinita. Quando igitur tanta est illarum rerum varietas, quarum meminisse debemus, diuersimodè imagines ad ipsas applicare necesse est.

Cap. 8.

DE IMAGINE rei simplicis.

ES itaque corporea simpliciter apprehensa, per se suas habent imagines: Vnde quotiès huiusmodi rerum memoria habenda est, proprias imagines per cogitationem

locali.

cogitationem supradictis locis infigimus. Namque et equus equum, & homo hominem optimè designat.

Rebus autem incorporeis imagines commodè fabricare, hic labor, hoc opus est. In his tamen confingendis per aliud sæpenumerò adiuvamur, quod ad ipsas aliqua consideratione & respectu afficitur. Per librum itaque, Scientiam : per Coronam ex lauro contextam, Virtutem : per statèram aut gladium, Iustitiam : per compedes, Servitutem : per annulos aureos, Libertatem significamus. Præterea, ad inveniendæ rerum incorporearum imagines, locorum Dialecticorum scientia plurimum conducit. Nam cum vnaquæque res expers corporis ad rem aliquam corporeâ ex comparisonem quodamodò referrî queat, id quod corporeum est, si satis ei proprium fuerit, pro imagine rei incorporeæ rectè sumitur. Hic omitto rationes metaphoricæ, quarum usus tamen utilis est, sed paulò difficilior. Sin ea cuiquam duriora videantur, quæ dudum de imaginibus proportionalibus (nam ita antiquitus appellâ-

De Memoria

eur) commemoravi, atque adeò me percontetur, quò fieri possit, ut, cum alicubi gladium pro Iustitia posuerim, in eo loco disquirendo rectè intelligam, pro Iustitia gladius, an pro se ipso fuerit defixus: Fateor equidè aliquid esse, quod obijcitur, nequè tali dubitationi aliter subueniri posse, quàm ex naturalis memoriæ suggestu. Similis quoquè ratio est æquiucorum. At nemo ferè est tam impotentis animi, ut facile obliuiscatur, an pro cane cœlesti, an pro marino, an pro terrestri canem collocauerit.

CAP. 9.

locali.

Cap. 9.

DE IMAGINE REI

Compositæ.

Erunt autem apprehensarum compositæ imagines ex omnibus suorum simplicium minimè componuntur. Nam si hoc oporteret fieri, præter infinitam locorum prouisionem & culturam, quæ desideraretur, inextricabilis quoque labor animi & seipsum proprio motu perturbaret, et rerum multitudine memoriam confunderet. Ergò diligentèr animaduertendum est, quòd omnis res apprehensa compositè aut coherentiam habeat aliquam a suo primo usque

De Memoria

quæ ad vltimum, quæ vel minima mentis intentione in memoriam naturalem impingi potest; aut quod constituatur ex partibus talem coherentiam habentibus. In qualibet Egypti plaga per se sumpta, exemplum esto primi: in omnium vniuersa narratione, secundi. Nam ad constituendam alicuius vnius plagæ memoriam, (vt eius, quæ per Ranas accidit,) non eorum omnium arripienda sunt imagines, quæ in eius immisione vel decursu fecerit, aut dixerit Deus, aut Moyses, aut Pharao, aut alij demum quicunque. Nam istorum alterum ita ab altero dependet, vt simul omnia vno actu naturalis memoriæ retineri possint, & facile concurrant repetenti. Quamobrem, ad firmandam illius plagæ memoriam, aliquid in ea præcipuum sumamus, vtpotè imaginem Ranæ, ipsamquæ in debita sede collocemus. Sin autem omnium simul plagarum memoriam apud me stabilire velim, ipsas diuidere necesse erit. Nam vniuscuiusque plagæ nota aliqua insignis diuisim & sigillatim colligenda, suoquæ loco inferenda est. Similiter, si quis ad idem vnumquæ

locali.

numquē aliquod propositum : confirmandum
velit multas rationes adducere, vniuscuiusque
tantum vna colligatur imago. Quin &
eādem ratione, aliquam narrationem, aut
aliud quiduis, quod longitudine prolixum
fuerit, aut numero multiplex, in suas par-
tes distribuere possumus, et earum singulis
propriās imagines accommodare. Huiusmodi
verō simulachra multum differunt ab imagi-
nibus rerum simplicium. Nam simplicium re-
rum imagines continent aliquam similitudinē
eorum, quorum sunt imagines. Sed simulachra
istarum rerum compositarum nihil aliud sunt,
quā notæ quaedam auxiliares, quæ per suæ
insinuationis virtutem alterius rei seriō ex-
plicandæ memoriā nobis refricant. Unde li-
quidō patet, quod in memoria rei compositæ
firmanda magis adhibeatur virtus naturalis
memoriæ, quā in simplicibus. Nam licet
in cōplexis illius notæ recordatio ex arte pro-
ueniat, naturalis tamen memoria rei notatæ
tribuit virtutem & ordinem. Rei autem sim-
plicis imago sola statim rem integrā tanquam
pleno

De Memoria

*pleno aspectu intuendam memoriae indicat et
exponit.*

Cap. 10.

*QUALES ESSE DEBE-
ant Imagines.*

*Ed quoniàm eueni-
re solet, vt imagi-
nes partim firmæ,
et ad mouendum i-
doneæ sint, partim
verò imbecilles &
infirmæ, quæ vix
possunt excitare me-
moriàm: Si vtriusque generis causas conside-
remus, facile quidẽ intelligemus, quas cui-
que rei aut verbo imagines indere debeamus.
Nam vt a principio finis, ita rerum sequela
dependent a suis causis. Nos autem probe ipsa
natura*

locali.

natura monet, quid hac in re fieri oporteat. Etenim secundum naturam, quanto res animum nostrum minus commouerit, tanto citius labetur ex memoria; et quò fortius mouerit, eò diutius ac firmitus memoriæ permanebit impressa. Res autem, quæ minus animum afficiunt, sunt res parvæ, vsitatæ, quotidianæ, & nullius denique momenti. Quæ verò fortius ipsum commouent, magnæ sunt, inauditæ, incredibiles, nouæ, raræ, admirabiles, aut egregia turpitudine conspersæ, aut singulari venustate conspicuæ, aut calamitosæ, aut ridiculosæ, aut aliqua alia ratione insignes.

Igitur in fabricandis imaginibus imitemur naturam: vt imaginem quamcunque sumpserimus, eam faciamus insignem per aliquod rarum, stupendum, ridiculosum, aut aliud eiusmodi; quemadmodum ego dudum piscem, qui in armario delituit, galea induebam. Tum præterea, quoniam quæ numero pauca sunt, facilius memorantur, quàm ea, quorum est aliqua multitudo, quantum poterimus, paucis imaginibus est vtendum, nequè vagis, aut ociosis,
sed

De Memoria

sed aliquid agentibus: Eò quòd agentes im-
gines multarum imaginum vices supplere so-
leant. Cuius exemplum huiusmodi positum est;
vt si accusator a reo dixerit aliquem veneno
fuisse necatum, et hoc eum arguat fecisse, quia
sciuit per eius testamentum se factum eius hæ-
redem: & addiderit, quòd huius rei sint mul-
ti testes et conscij: Si dictum hoc accusatoris
primò, cum ad defendendum nobis expeditum
sit, memorare volumus, in primo loco nostro rei
totius imaginem conformabimus. Nempè illū
ipsum, de quo agetur, fingemus agrotum, et
in lecto decumbentem, si formam seu vultū e-
ius retinuerimus; Sin autem eum minùs ag-
nouerimus, aliquem alium fingemus agrotum,
eumq; alicuius existimationis hominem, vt ci-
tiùs in mentem venire possit. Demum reum
ipsum, quem volumus defendere, ad lectum e-
ius statuemus, dextrâ poculum, sinistrâ tabu-
las testamenti, digito verò suo, qui medicus
appellatur, tenentē testiculos arietinos. Siqui-
dem ex hac imagine, & testium per testiculos
arietinos; et hereditatis per tabulas testamenti;
et

locali.

et veneno necati per poculum memoriam habere possumus.

Cap. II.

DE CATHENÆ.

*X eâdem ratione,
qua nobis a Cice-
rone præceptum est,
ut accipiamus ima-
gines multa agen-
tes, nonnulli modum
alium artificiosæ
memoriæ tradere*

*velle videntur, quem Cathenationem seu Ca-
thenam appellant. Cuius hoc exemplum statuo;
Si Hominis, Equi, Lapidis, Ignis, Porci,
et Arboris, recordari velim, imaginando in
animum induco meum, quod Homo caudam*

F,

equi

De Memoria

equi manibus suis comprehensam teneat : tum, quòd ille Equus lapidem in ore gerens, ipsum tanta vi mordeat, vt conatus vehementia ignis excutiatur: porrò, quòd Ignis ille porcè astantis pilos incendat : postremò verò quòd Porcus ille incendiij dolore in rabiem concitatus Arborem euertat. Sed re vera omnis huiusmodi cathena eandem habet virtutem et efficaciam cum imagine multa agente. Nam vnaquæque Cathena tanquam vna imago constituenda est. Nequè enim rationi consentaneum est, quin talis Cathena loco alicui inferatur, vt reliquæ Imagines. Quod tamen ità nolum intelligi, vt necesse videatur, eam in aliquo præmeditato loco disponere, sed in sede quacunque. Scio quidè esse plurimos, quibus huius cathenæ utilitas in primis placet: primò quia non requirit locos præfabricatos, cum in alijs memoriæ regulis sedium prouisio & cultura desideretur, nequè ipsis etiam percommode aliquando vti possimus, nisi veteribus simulachris perpurgatæ fuerint. Secundo, quia per Cathenam incidimus de proximo in proximum

locali.

imū sine intermedio, quod in ordine locorū obseruando minimè fit. Tertiò, quoniām Cathena est infinitæ capacitatis, loci verò numero constant finito. Non equidèm inficias eo, vtilè esse cathenæ regulam, et quandoquè posse nobis vsui esse: sed tria in se habet incōmoda. Quorum vnum est, quòd res quælibet facile connecti nequeant: alterum, quòd in tali cathena aliquandò ex propinqua nimis rerum coniunctione confusio earundem eueniat, et ordinis perturbatio: tertium verò, quòd in ea numeri ita sint incerti, vt promptè nequeamus dicere, quotum quodque sit eorum, quæ memorare debemus, nisi ab initio singula repetamus. Quocircà, ea memoriæ regula, quæ ex locis et imaginibus constat, multò tum facilior, tum magis utilis esse videtur. Ad quid tamèn harum quælibet seorsum magis conducat, postea fortassis dicam.

De Memoria

Cap. 12.

DE VERBORUM

Memoria.

Quandoquidem hucusque de memoria rerum satis commemoravi, de verbis aliquid perscribendum restat. Verborum autem imagines tripliciter sumuntur: nempe vel ex rebus ipsis, quas significant: vel ex rebus alijs, aut alijs verbis, ad quæ referentiam aliquam suæ respectum habent: vel demum ex syllabarum dispositione. Imagines, quæ primo modo deliguntur, propriæ sunt verborum seu dictionum significantium, Cuius huiusmodi exemplum

locali.

exemplum esto; Si velim habere memoriam huius dictionis [Lapis] in aliquo loco imaginem figam illius rei, quæ lapis est, et ex imaginis occurſu dicti nominis oportunè recordabor. Sed hic alicui dubium eſſe poteſt, (cùm ea res, quæ lapis eſt, pluribus nominibus ſignificetur, qualia ſunt, lapis, petra, ſaxum; et etiã notetur alijs multis nominibus, vt Siricis, Hebraicis, Barbaris) in confuſa verborum copia, quæ omnia vnum idemquæ referunt, num pro hoc imaginem poſuerit, an pro altero. Et fieret quidẽ in iſtis dijudicandis aliquandò multa memoriæ confuſio, niſi artis infirmitatem naturalis memoriæ virtus & potentia ſuſtenteret: Quod ipſum de æquiucis paulò antè affirmavi.

Secundi modi ſumendarum imaginum exemplum erit, ſi cùm hæc tria verba memoriæ tradenda ſunt, Libertas, Seruitus, Iuſtitia, pro libertate liberum, pro ſeruitute ſeruum, pro Iuſtitia ius e pluribus herbis expreſſum accepero. Et huius ordinis imagines dictionibus tũ ſignificatiuis applicari poſſunt, tũ
etiam

De Memoria

etiàm illis, quæ nihil significant.

Tertio modo verborum conformantur imagines, adaptando cuilibet illorum syllabæ imaginem rei significatæ per dictionem, cuius prima syllaba est similis illi; Ut si velim habere memoriam huius dictionis non significatiuæ, [Acelipo] quatuor imaginibus vtendum est. In primo itaque loco ponam Aquæ imaginem, in secundo Ceræ, in tertio Libri, in quarto Pomi: et ex primis quibusque syllabis Acelipo mihi in memoriam veniet. Prima namque syllaba Aquæ est A, et Ceræ prima syllaba Ce, et Libri prima syllaba Li, et Pomi prima syllaba Po; Quas syllabas omnes primarias si faciam cõalescere, ex earum coniunctione constituetur illa dictio Acelipo. Quin etiàm ex his quatuor imaginibus vna confici potest, et in vna sede locari, ea ratione, quam suprà retuli de imagine multa agente.

Sed hæc vltima ratio colligendi verborum imagines minoris fortasse momenti est, quàm vt utilis esse censeatur. Nam si cui in-

seruit

locali.

*seruit vsui, præcipuè ad excitandum memori-
am conducere videtur.*

Cap. 13.

DE PRAXI ARTIS ME-
moratiuæ, et obiectorum
varietate.

*Ac illimum est, cum
aut publicè quen-
quam in scholis ex
præmeditato ali-
quid interpretari,
aut publicè con-
cionari, aut coram
Iudice orationem
habere oportuerit,
eorum sibi præfabricare memoriam, quæ
dicenda*

De Memoria

dicenda fuerint. Neque enim vlla orationis prolixitas animum impedit, neque verborum & rerum varietas, neque coherentiarum multitudo. Sed vbi retinenda sunt ea, quae vel ab aduersario, vel quolibet alio proferentur, multa fortasse difficultas incidet. Nam aut is, qui loquitur, eum in dicendo ordinem obseruat, quem debet, aut fluctuans incidit in finem a principio, et reliquas orationis partes confusa dicendi methodo perturbat. Si primum, satis facile erit ea memoriae commendare, quae dicuntur: Sin alterum, plerunque arduum ac difficile. Quare, cum audiuerimus aliquem ordinate et concinne pronunciantem ea, quae ipsi postea memoriter velimus recitare, oportebit nos obseruare omnes coherentias, et aliquando quorundam quoque verborum habere memoriam. Nam qui boni Oratoris limites metasque non egreditur, nullam coherentiam profert inutilem. Si ad vnum idemque inculcandum plurima eiusdem rationis adferuntur, non semper necesse est eorum ingeminare memoriam. Similium etenim aliud ex alio ne-
clitur,

locali.

Elitur, et repenti ex altero alterum facile
occurrit. Si verò in ipsis coherentijs quan-
doquē verbum aliquod illustre implicatur,
quod rebus propè annexis lucem præbeat,
eius imago per se memoriae inscribenda est.
Huic autem negotio rectè operam nauabimus,
si accuratè consideremus, primùm per quid a-
liquis exordium sumat, tum quid narret, &
quotuplex sit quod narratur, demùm quot, qui-
busq; vtatur rationibus & confutationibus
discontinuis. Ac eadē quoque ratio est aliorū,
quacūque dici possunt. Cohærentiarum di-
stinctio accuratissimè captanda est: reliqua sūt
minimi laboris. Utq; cohærentiarum omnium,
et illustrium verborum notæ vel imagines soli-
diùs retineantur, eas aliquoties, si oportune fi-
eri potest, apud nos transcurrere ac recipisce-
re debemus. Et quamuis partes orationis in-
ordinatæ difficiliùs imprimantur memoriae,
quā vel cohærentiæ fortassis sunt incompletæ,
vel sibynuicem particule male commiscetur,
nihilominus tamē iisdem regulis innitendū est.
quibus in perfecta & polita oratione excipi-
enda

De Memoria

*enda utimur. Eadem enim est ars utrobique,
etiamsi perturbata et incompofita oratio arti
magis repugnare videatur.*

Cap. 14.

DE UTILITATE LO- calis Memoriae.

*Ostquam ars Me-
morie iam tradita
est, operae precium
fore duco, primum
de utilitate, tū verò
de eius acquisitione
tantillum adijcere.
Itaque artificiosa
Memoria naturali
memoriae tanquam fundamento suo innititur.
Quòd si ea tandem perfecta esset, omnibusq; su-
is numeris absoluta, quam hominibus natura
tribuit,*

locali.

tribuit, ipsa huic artificiosa memoria longè
quidem, et suprà quàm dici potest, antecel-
leret. Quia tamen hactenus nemo ferè mortu-
lium eam ex omni parte perfectam et comple-
tam habuit, aut vnquam talem habebit, neces-
se mihi quidem videtur, imbecillas naturæ par-
tes inuentionis artisq; medecina resarcire. Sed
interim quoque animaduertendū est, quo quis
naturali memoria magis imbuitur, eo celerius
cum per artis instructionē digniorem admira-
tione commemorandi virtutem consequi: quan-
toq; per naturam animus cuiusque fuerit im-
potentior, tanto minorem ex hac memoria cul-
tura laudem et gloriam posse promereri, Qua-
rè (vt cum Cicerone loquar) hac exercitatio-
ne non eruenda memoria est, si est nulla na-
turalis, sed certè, si latet, euocanda est. Vbi
verò talis memoria potentiam perfectè adepti
sumus, duplici ratione utilis esse solet. Nam
vel per ipsam, quasi per indelebiles caracte-
res, memoria aliquid impingimus, et in per-
petuum custodimus; vel res conseruamus solum-
modò in tempus aliquod, vt postea dimittēdas.

G. 2.

Retentio

De Memoria

Retentio permanens est, per quam aliquā scientiam ordine traditam, aut aliquid simile scientiæ, ut leges & statuta, aliaq; eiusmodi, perpetuæ memoriæ commendamus. At retentio memoriæ caduca ea dicitur, per quam Magister lectionem, Prædicator concionem, Aduocatus postulationem, & alij alia eiusmodi ad modicum tempus, ut fortè ad biduum, vel ad triduum, memoria complecti satagunt. Ad utramque retinendi rationem locorū vsus plurimum valet, atq; etiā Cathenæ. Sed et ista inter se differunt, et suis legibus constringuntur. Nam si locis utimur, pro qualibet scientia alij atq; alij præparandi sunt, in quibus quoque nihil aliud deinceps infigi possit. Sed Cathenæ quidem liberior vsus est, quia vnā tantum sedem occupat: quamobrem etiā ad aliquid diutius conseruandum potentior videtur. Quantum autem commodi vterque retinendi modus apportet, quid me attinet dicere? Nam scientiarum cognitione quid potest esse præclarius? quid multarum legum repetitione laudabilius? Sed contineo me, nè in re minus necessaria

necessaria nimium immoratur retentio, quæ diurna constantiam quandoquæ prohibet, et prædicendi methodum adiuvat. Multa memoria disciplina minimè instructi medio suarum orationum decursu, lapsi sunt; vel eorum non recordantur, quæ prius se dicturos cogitauerant: Quo tempore vel obtumescant necesse est, vel ad alia, quæ proposito non inserviunt, stilum orationis conuertant. Quorum utrunquæ quantum in se habeat turpitudinis, quis non videt? Alij verò schedulis, seu libellis utuntur, in quibus coherentiarum suarum notulas inscribunt: Unde multa ex parte fides orationis imminuitur, et, prodita dicentis imbecillitate, leditur bona eius existimatio. A quibus turpitudinibus per hanc memoriae doctrinam is facile immunis erit, qui totis viribus ipsam assequi, et usu confirmare velit. Nam quæ cogitando complecti vix potuit, intuendo quasi tenebit.

CAP. 15.

DE HUIUS ARTIS
acquisitione.

Dicitur in omni arte
et scientia ad con-
sequendum eius ha-
bitum sunt neceſſa-
ria: natura, ars, et
exercitatio. Quod si
quis vel a natura
sit impotentioris a-
nimi, vel minus arte munitus, vel assidui labo-
ris impatiens, ad habitus nauseam potius, aut in-
vidiam, aut contemptum perveniet, quam ad e-
ius acquisitionem. Qui igitur omnino carent
naturali memoria et ingenio, merito prohibe-
tur ad hunc habitum aspirare, quia ne
ars sibi velut, unquam quidem intelligent, Seg-
nis

